

Oponentský posudek diplomové práce

Kateřina Bořová: *Německá zahraniční kulturní politika v České republice po roce 1989: Podpora německého jazyka.* IMS FSV UK, 2016.

Diplomová práce Kateřiny Bořové analyzuje vývoj německé zahraniční kulturní politiky vůči České republice na příkladu jazykové politiky, přičemž srovnává vývoj v 90. letech 20. století (roky 1989–1999) s vývojem po roce 2000 (roky 2000–2014). Zaměřuje se především na činnost tří hlavních zprostředkujících organizací: Centrály pro zahraniční školství (ZfA), Goethe-Institutu (G-I) a Německé akademické výměnné služby (DAAD).

Cílem práce je na základě zpracování velkého množství primárních pramenů popsat a následně analyzovat, jakým způsobem podporovala Spolková republika Německo ve sledovaném období šíření a udržování znalosti německého jazyka v České republice a nakolik tato politická podpora odpovídala koncepčnímu vývoji německé zahraniční kulturní politiky ve zkoumané době. Práce identifikuje hlavní vývojové tendence v letech 1989–1999 a v letech 2000–2014, tato období mezi sebou srovnává a interpretuje identifikované kvalitativní i kvantitativní změny. Je založena na systematickém popisu, vycházejícím z práce s primárními zdroji, a následné interpretaci s oporou v odborné literatuře i v teoretických konceptech soft power (Joseph Nye) a transakcionismu (Karl Deutsch).

Vymezení práce je výborně zvolené jak z hlediska periodizace, tak z hlediska výběru sledovaných aktérů. Časové vymezení odpovídá hlavním trendům ve vývoji německé zahraniční politiky celkově a zahraniční kulturní politiky zvláště. Omezení aktérů pouze na ty nejdůležitější umožnilo autorce skutečně detailně rozebrat činnost zkoumaných institucí a její proměny a neomezit se na pouhé výčty činností a podobně.

Práce je přehledně, logicky strukturována. V úvodu práce autorka představuje téma a cíle práce i metodologii a využívané metody, rozebírá prameny a odbornou literaturu k tématu a nastiňuje strukturu práce. Následují dvě úvodní kapitoly, z nichž první vymezuje pojmy a teoretické koncepty a druhá stručně shrnuje historii německé zahraniční kulturní politiky a charakterizuje hlavní zkoumané aktéry. Zde bych ráda vyzdvihla náležitě obezřetné zacházení s pojmy „kultura“, „zahraniční kulturní politika“ a „jazyková politika“. Jádrem práce jsou třetí kapitola „Období 1989–1999“ a čtvrtá kapitola „Období 2000–2014“, jež jsou shodně strukturované, což umožňuje komparaci. Pro dané období je vždy nejdříve analyzován celkový vývoj německé zahraniční kulturní politiky a následně situace v České republice – obojí s důrazem na aspekty, které souvisejí s politickou podporou šíření německého jazyka. Poté se autorka jednotlivě věnuje činnosti hlavních aktérů (ZfA, G-I a DAAD a ve druhém ze zkoumaných období navíc ještě kampani „Šprechtíme“).

V závěru práce Kateřina Bořová shrnuje výsledky a hodnotí vývoj německé zahraniční kulturní politiky vůči České republice pomocí konceptů soft power a transakcionismu. Využití těchto konceptů je přínosné – škoda, že mu autorka nevěnovala ještě více prostoru, nejlépe přímo v každé z oněch hlavních kapitol. Poněkud v práci postrádám přímý odkaz na některé z děl Karla Deutsche. Také bych doporučovala více zdůraznit, že tyto dva koncepty nemusí být chápány jako konkurující si, byť vycházejí z odlišných předpokladů a mají odlišné primární cíle – spíše bych je doporučovala více představovat jako koncepty, které se v tomto konkrétním případě navzájem doplňují a prolínají.

Diplomová práce Kateřiny Bořové přináší řadu detailních poznatků o tom, jak se lišil přístup německé zahraniční kulturní politiky k České republice (resp. k celému regionu střední a východní Evropy) v 90. letech, případně před rokem 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, a po roce 2000, resp. po roce 2004. Autorka dochází k závěru, že

jednotlivá zkoumaná opatření na podporu německého jazyka a jejich vývoj v čase lze v souhrnu hodnotit jako politiku jednoznačně odpovídající proměnám priorit a zájmů celkové německé zahraniční (kulturní) politiky. Období mimořádného rozvoje vzájemných vztahů po pádu železné opony vystřídala po roce 2000 (resp. 2004) fáze konsolidace dosaženého bez výraznějších nových impulzů, s výjimkou kampaně „Šprechtíme“.

Práce se opírá o četné, dobře zvolené primární prameny – zprávy spolkové vlády, tiskoviny spolkového sněmu, ročenky a další publikace G-I, DAAD a ZfA i zprávy českých institucí: Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ústavu pro informace ve vzdělávání a další. Potřebná data nebylo snadné dát dohromady, neboť řada údajů k zahraniční kulturní politice bývá publikována nesoustavně a nekonzistentně. V tomto je třeba spatřovat jeden z hlavních přínosů této diplomové práce. Dále autorka pracuje se základní odbornou literaturou k tématu, přičemž se odkazuje na nejznámější díla a nejrespektovanější autory v oboru.

Autorka píše velmi čtivým jazykem. Soustředění čtenáře na vlastní obsah práce však místy narušují překlepy a občasná nejednotnost v zápisu číslic a značek, v překladu některých institucí (zvláště KMK) a podobně. Nesoulad je též v číslování oddílů druhé kapitoly. Na str. 23/24 chybí odkaz v poznámce pod čarou č. 94. Nesprávný se mi zdá být též počet německých zahraničních škol udávaný na str. 29.

Diplomová práce Kateřiny Boťové je po obsahové stránce výborná a přináší řadu nových poznatků. Autorce se podařilo vyzdvihnout „to podstatné“ a správně interpretovat změny, jimiž německá zahraniční kulturní politika vůči České republice (a v širším kontextu vůči celé střední a východní Evropě) v posledních desetiletích prošla a nadále prochází.

Tato diplomová práce splňuje požadavky kladené na tento druh kvalifikační práce, doporučuji ji proto k obhajobě. Navrhuji hodnocení stupněm *výborně*.